

*Regelen met betrekking tot de opsporing van
delfstoffen door boringen*
(Wet opsporing delfstoffen)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

I. Algemeen**1. Inleiding**

Op grond van de artikelen 10, 11 en 12 van de wet van 21 april 1810 (Bulletin des Lois 285) bestaat er in Nederland in beginsel vrijheid tot het opsporen van delfstoffen. Toestemming van de eigenaar van de bovengrond is voldoende.

In het verleden is de vrijheid van opsporing van delfstoffen echter wel enkele malen tijdelijk opgeheven geweest. De toenmalige dienst der Rijksopsporing van Delfstoffen stelde in de jaren 1903—1923 een stelselmatig onderzoek in naar het voorkomen van delfstoffen in de Nederlandse bodem. In verband hiermede werd bij de wet van 24 juli 1903 (*Stb.* 230) de vrijheid van opsporing van delfstoffen in gedeelten van de provincies Gelderland, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg voor de tijd van 6 jaren opgeheven, terwijl bij de wet van 6 oktober 1908 (*Stb.* 312), onder intrekking van de genoemde wet van 1903, voor de tijd van 15 jaren een soortgelijke regeling tot stand kwam, die voor het gehele land gold. Voor het verrichten van opsporingen door particulieren was ingevolge deze wetten een vergunning van de Minister vereist.

Na afloop van de werkzaamheden van de dienst der Rijksopsporing van Delfstoffen en het automatisch herleven van de vrijheid van opsporing werden bij de wet van 20 juni 1924 (*Stb.* 307) de vinderechten van de Staat op de door evengenoemde rijksdienst ontdekte delfstoffen vastgelegd. Bij die wet werd ten aanzien van een klein terrein in de provincie Gelderland, waar de Rijksopsporingsdienst in een boring bij Corle sporen van aardolie had aangetroffen, de opsporing van delfstoffen verboden, behoudens ministeriële toestemming. Dit verbod is ook thans nog van kracht.

In het begin van de dertiger jaren toonde de N.V. De Bataafsche Petroleum Maatschappij belangstelling voor de opsporing van aardolie en aardgas, met name in het noordoosten van ons land. Op verzoek van genoemde vennootschap en ten einde haar in staat te stellen een stelselmatig opsporingsonderzoek te verrichten, werd opnieuw de vrijheid van opsporing beperkt. Verboden werd het verrichten van boringen tot het opsporen van delfstoffen, behoudens ministeriële vergunning. Zulks geschiedde bij de wet van 1 november 1933 (*Stb.* 568) voor de tijd van 10 jaren; het verbod had betrekking op de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Gelderland. Bij de wet van 9 februari 1959 (*Stb.* 520) werd evenbedoeld opsporingsverbod eveneens van kracht voor de provincies Zuid-Holland en Utrecht. Het besluit van de Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat van 8 november 1941 (*Stcrt.* 228) voorzag in verlenging van het opsporingsverbod tot 20 jaren, terwijl daarbij aan het gebied, waarop dat verbod betrekking had, de provincie Noord-Holland werd toegevoegd. Ten slotte werd bij besluit van dezelfde Secretaris-Generaal de opsporing verboden in het IJsselmeer en de Waddengebieden, voor zover deze niet reeds tot vorengenoemde provincies behoren. Genoemde besluiten van de Secretaris-Generaal werden, na ingevolge Koninklijk besluit van 17 september 1944 (*Stb.* E 93) voorlopig te zijn geschorst, vervallen verklaard bij de wet van 27 juni 1947 (*Stb.* H 195).

2. Strekking en inhoud van het wetsontwerp

Naar het oordeel van de ondergetekende bestaat er thans weer alle aanleiding de opsporing van delfstoffen aan bepaalde regelen te binden. Zoals hij reeds bij de mondelinge behandeling van het ontwerp Mijnewet continentaal plat in de Tweede Kamer heeft medegedeeld (*Handelingen* II 64/65, blz. 1694, rechterkolom), is een ontwerp van wet ter vervanging van de Mijnewet 1810 in voorbereiding. Het ligt in de bedoeling in deze nieuwe Mijnewet aansluiting te zoeken bij de in de Mijnewet continentaal plat neergelegde principes en daarin ook de opsporing van delfstoffen te regelen. De voorbereiding van een dergelijke wet zal echter nog geruime tijd vergen. De ondergetekende is evenwel van mening, dat een zekere ordening van de opsporingsactiviteiten op korte termijn noodzakelijk is. De ontwikkeling der laatste jaren heeft een minder overzichtelijke situatie doen ontstaan. Door een groot aantal ondernemingen wordt in onderlinge concurrentie, veelal in dezelfde gebieden, gezocht naar delfstoffen, waarbij het speciaal gaat om aardolie en aardgas. Naar de mening van de ondergetekende kan, indien deze situatie voortduurt, een ongewenste verspilling van kapitaal het gevolg zijn, terwijl het beleid bij het verlenen van concessies kan worden bemoeilijkt.

Om deze redenen acht de ondergetekende, in afwachting van het tot stand komen van een nieuwe mijnewet, een tijdelijke wettelijke regeling met betrekking tot het opsporen van delfstoffen gewenst. De opzet daarbij is om, in verband met het beperkte karakter van een dergelijke regeling, deze zo summier mogelijk te houden.

Naar de mening van de ondergetekende kan worden volstaan met het regelen van het opsporingsonderzoek door middel van boringen en is het thans niet nodig ook de vrijheid van mijnbouwkundige onderzoekingen anders dan door middel van boringen, zoals geofysisch onderzoek, te beperken. Immers alleen door middel van een boring kan het voorkomen van een delfstof in ontginbare hoeveelheid — een der voorwaarden op grond waarvan krachtens de Mijnewet 1810 concessie wordt verleend — worden aangetoond.

Ten einde het gestelde doel te bereiken is in artikel 2, eerste lid, van het onderhavige wetsontwerp bepaald, dat het, behoudens de in het tweede en derde lid genoemde uitzonderingen, verboden is boringen te verrichten, door middel waarvan de aanwezigheid van delfstoffen kan worden aangetoond, tenzij daarvoor vergunning is verleend door de Minister van Economische Zaken.

Een dergelijke vergunning zal geldig zijn voor een bepaald gebied en voor het opsporen van bepaalde delfstoffen (artikel 3, eerste lid). Het ligt in het voornemen een zodanig vergunningbeleid te voeren, dat een toegewezen gebied zoveel mogelijk een geologische eenheid omvat.

Ingevolge artikel 4 van het wetsontwerp zal de houder van een vergunning een exclusieve positie verkrijgen in die zin, dat voor het hem toegewezen gebied geen andere vergunning zal worden verleend voor het opsporen van de in zijn vergunning vermelde delfstoffen. Wel zullen derhalve voor hetzelfde gebied meerdere vergunningen kunnen worden verleend, maar deze zullen dan betrekking moeten hebben op verschillende delfstoffen. De ondergetekende acht een dergelijke ex-

clusiviteit noodzakelijk om de beoogde ordening te bereiken. In verband met de komende nieuwe wettelijke regeling inzake de opsporing en winning van delfstoffen oordeelt de ondergetekende het wenselijk, een vergunning een niet te lange geldigheidsduur, b.v. van twee jaar, te geven. Hierdoor zal er ook voldoende mogelijkheid bestaan om, ingeval van een vergunning niet een redelijk gebruik zou worden gemaakt, in te grijpen.

Het verrichten van boringen in strijd met het in artikel 2, eerste lid, gestelde verbod wordt door artikel 10 tot een economisch delict verklaard, terwijl ingevolge artikel 9 door politiedwang de voortzetting ervan kan worden belet.

Daarnaast zal degene, die zonder de vereiste vergunning een delfstof heeft opgespoord, ingevolge artikel 8 geen aanspraken hebben op een vinderspremie en op vergoeding van de gemaakte kosten. Artikel 8 is echter zó geformuleerd, dat ook degene, die niet in strijd handelt met een der bepalingen van het onderhavige wetsontwerp, in bepaalde gevallen toch dergelijke aanspraken mist. Deze aanspraken heeft namelijk alleen de houder van een vergunning, die met gebruikmaking van zijn vergunning een delfstof vindt, welke in die vergunning is vermeld. Daardoor zal degene, die, al of niet toevallig, een andere delfstof ontdekt dan in zijn vergunning vermeld, geen recht op vinderspremie en schadevergoeding hebben. Hetzelfde geldt voor de concessiehouder, die in zijn concessiegebied een andere delfstof vindt dan in zijn concessie vermeld (zie artikel 2, tweede lid) of voor degene, die een delfstof vindt bij het boren met een ander doel dan het opsporen van delfstoffen (zie artikel 2, derde lid). Door dit systeem, dat eveneens in de Mijnwet continentaal plat besloten ligt, wordt voorkomen, dat het voorgestelde vergunningstelsel in de genoemde gevallen door misbruik zou worden uitgehold, terwijl het naar de mening van de ondergetekende niet onbillijk behoeft te worden geacht, dat degene, die een bepaalde delfstof ontdekt bij het verrichten van een boring met een ander doel, voor die toevallige vondst geen schadeloosstelling ontvangt.

Uiteraard zal bij het te voeren concessiebeleid aan vergunninghouders, die met gebruikmaking van hun vergunning een in die vergunning vermelde delfstof in een ontginbare hoeveelheid hebben gevonden, een zekere mate van prioriteit worden verleend. Ook dit geldt derhalve niet voor degenen, die, zonder geldige vergunning, door middel van een boring een delfstof hebben ontdekt.

II. Toelichting op afzonderlijke artikelen

Artikel 1 en 2. Boringen, welke ingevolge artikel 2, eerste lid, niet zonder vergunning mogen worden verricht, zijn in artikel 1, tweede lid, zó omschreven, dat uitsluitend bepalend is, of daarmee al of niet de aanwezigheid van delfstoffen kan worden aangetoond. Er vallen derhalve ook onder boringen, welke niet tot doel hebben het opsporen van delfstoffen.

Ten einde echter te voorkomen, dat voor elk diepgaand bodemonderzoek door middel van boringen, niet gericht op het opsporen van delfstoffen, een vergunning nodig zou zijn, is in artikel 2, derde lid, een uitzondering gemaakt voor het verrichten van boringen, waarmede niet wordt beoogd het aantonen van de aanwezigheid van delfstoffen. Aan deze constructie is de voorkeur gegeven boven een stelsel, waarbij uitsluitend verboden zouden zijn boringen, verricht met het doel om delfstoffen op te sporen, omdat dan op de overheid de moeilijke bewijslast zou rusten om aan te tonen, dat inderdaad beoogd wordt delfstoffen op te sporen. In de thans ge-

kozen constructie zal degene, die een boring verricht, eventueel moeten aantonen, dat hij daarmee niet beoogt het opsporen van delfstoffen.

Het in artikel 2, eerste lid, gestelde verbod is van toepassing binnen het gebied, waarop de Mijnwet 1810 van toepassing is. Een dergelijke formulering is noodzakelijk in verband met artikel 1, tweede lid, van de Mijnwet continentaal plat, op grond waarvan een lijn zal worden vastgesteld, die zal gelden als grens tussen het toepassingsgebied van die wet enerzijds en de Mijnwet 1810 anderzijds. In het onderhavige wetsontwerp zal hierbij moeten worden aangesloten.

De ondergetekende moge er nog op wijzen, dat uiteraard, ook indien een vergunning voor het verrichten van boringen is verleend, het in de Mijnwet 1810 ten aanzien van het verrichten van opsporingen bepaalde onverkort van kracht blijft, zodat met name nog de toestemming van de grondeigenaar zal zijn vereist of, bij gebreke daarvan, een machtiging van de Regering als bedoeld in artikel 10 van genoemde wet.

Artikel 3. Bij de voorschriften, welke aan een vergunning kunnen worden verbonden, is o.a. gedacht aan voorschriften betreffende het verstrekken van geologische gegevens aan de Geologische Stichting en betreffende het opleveren van het terrein na afloop van een boring. Er zij nog op gewezen, dat ingevolge het Mijnreglement 1964 (*Stb.* 538) voor boringen reeds een aantal technische voorschriften geldt.

Artikelen 6 en 7. Tegen een beslissing op een aanvraag om een vergunning of op een verzoek om wijziging daarvan zal beroep kunnen worden ingesteld krachtens de Wet beroep administratieve beschikkingen. Door de toetsing van de rechtmatigheid in ruime zin, welke een dergelijk beroep mogelijk maakt, wordt naar de huidige opvatting aan redelijke eisen van rechtsbescherming voldaan, terwijl naar het oordeel van de ondergetekende in het onderhavige geval geen behoefte bestaat aan een verdere bescherming van de betrokkenen, die men belangenbescherming zou kunnen noemen. In de Mijnwet continentaal plat is, voor wat betreft de beslissingen omtrent opsporingvergunningen, eveneens volstaan met de mogelijkheid van beroep ingevolge de Wet beroep administratieve beschikkingen.

Artikelen 8 en 11. Ten einde te voorkomen, dat na indiening van het onderhavige wetsontwerp een chaotische toestand zou ontstaan als gevolg van het feit, dat ondernemingen zouden trachten nog een zo groot mogelijk aantal boringen te verrichten, voordat dit ontwerp tot wet is geworden, is artikel 8 zodanig geredigeerd, dat dit ook van toepassing zal zijn op boringen, die zijn verricht vóór het in werking treden van de wet, indien daarmee een aanvang is gemaakt na het in dit artikel genoemde tijdstip, dat ligt korte tijd na de datum, waarop het onderhavige wetsontwerp is ingediend.

Artikel 8 is derhalve niet van toepassing op boringen, waarmede een aanvang werd gemaakt vóór bedoeld tijdstip. In verband hiermede wordt in artikel 11 bepaald, dat ook het in artikel 2, eerste lid, gestelde verbod op dergelijke boringen niet van toepassing is. Aldus wordt voorkomen, dat, ingeval dergelijke boringen op het tijdstip van het in werking treden van de wet nog niet mochten zijn beëindigd, voor de voltooiing daarvan nog een vergunning zou zijn vereist.

De Minister van Economische Zaken,
J. M. DEN UYL.